

## ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ, ОЗНАК РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ І КОНКУРЕНЦІЇ НА НЬОМУ



**ДЕЙНЕГА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА**  
*аспірантка Київського університету права  
НАН України, викладач кафедри  
приватно-правових дисциплін  
Університету сучасних знань*

---

Досліджено поняття та ознаки ринку лікарських засобів як компонента товарного ринку. Окреслено ознаки ринку з точки зору як споживача лікарських засобів, так і суб'єкта господарювання, що провадить діяльність на відповідному ринку. На підставі цих ознак сформульовано визначення конкуренції на ринку лікарських засобів.

*Ключові слова:* державна політика, охорона здоров'я, ринок лікарських засобів, конкуренція.

Стаття 3 Конституції України визначає людину, її життя та здоров'я найвищою соціальною цінністю Української держави. Відтак найважливішим обов'язком держави є зміцнення й охорона здоров'я кожної людини [1]. Стаття 12 Основ законодавства України про охорону здоров'я також містить положення, згідно з якими охорона здоров'я – один з пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я та забезпечує її реалізацію [2]. Державна політика у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів є складовою державної політики у сфері охорони здоров'я та спрямовується, зокрема, на розвиток виробництва високоєфективних і безпечних лікарських засобів, забезпечення потреб населення ліками належної якості та в необхідному асортименті [3].

Показником ефективності державної політики у цій сфері повинно бути швидке досягнення мети ринку – задоволення попиту на якісні лікарські засоби для споживачів і прибутковість такої діяльності для підприємців, які діють на конкурентних засадах. І.Б. Дутчак зауважує, що головним завданням сектора загального державного управління «є модифікація правил функціонування ринку для того, щоб пріоритетними стали інтереси кінцевих споживачів» [4, с. 3]. У процесі реалізації

державної політики на ринку лікарських засобів важливо зберегти приватний, підприємницький інтерес його головних учасників – суб'єктів господарювання, які створюють, виготовляють, випробовують, реєструють, імпортують і реалізують лікарські засоби, – шляхом забезпечення функціонування ринку на засадах конкуренції та надання державної підтримки національному виробникові лікарських засобів, а також недопущення залежності від імпорту ліків. Так, станом на 1 червня 2014 р. у розділі «Статистика» Державного реєстру лікарських засобів міститься 3645 вітчизняних і 9054 іноземних лікарських засобів [5].

Водночас, згідно зі ст. 18 та 25 Господарського кодексу України (далі – ГК України), держава провадить антимонопольно-конкурентну політику, підтримує конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання та сприяє розвитку такої змагальності у сфері господарювання [6]. Реалізація антимонопольно-конкурентної політики та забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності загалом [7], та у сфері охорони здоров'я, а відтак, і на ринку лікарських засобів, є метою діяльності Антимонопольного комітету України.

Перелік напрямів структурно-галузевої політики на законодавчому рівні не закріплений. О.С. Верещагіна виокремлює такий напрям, як антимонопольно-конкурентна політика, спрямована на забезпечення та профілактику вітальної безпеки [8, с. 212]. Оскільки ринок лікарських засобів знаходиться на перетині двох важливих сфер суспільства – охорони здоров'я та економічної конкуренції, державне регулювання проблематики конкуренції на ринку лікарських засобів слід аналізувати з боку формування та реалізації як державної політики у сфері охорони здоров'я, так і, окремо, з боку антимонопольно-конкурентної політики. Завданнями державного регулювання є формування етичних норм і культури підприємництва, його соціальної значущості, а не створення великої кількості не узгоджених між собою нормативно-правових актів.

Досліджуючи ринок лікарських засобів, треба враховувати закономірності економічних та історичних процесів та явищ, які зумовили його утворення, а також потребу прогнозування стану ринку лікарських засобів і конкуренції на ньому.

Термін «ринок лікарських засобів» вживають і науковці, і практики, проте його визначення законодавчо не закріплене. І.Б. Дутчак зауважує, що існують два підходи до тлумачення терміна «ринок лікарських засобів», що спираються на його нормативне і теоретичне використання. Дослідниця зазначає, що ринок лікарських засобів можна ототожнювати з фармацевтичним ринком за суттю або ж вважати складовою фармацевтичного ринку поряд з виробами медичного призначення [9, с. 29].

Вважаємо, що ототожнювати ринок лікарських засобів за суттю з фармацевтичним ринком не можна, адже останній – ширше за обсягом поняття, до нього, крім лікарських засобів, входять вироби медичного призначення, які «не досягають основної передбачуваної мети в організмі людини або на ньому за допомогою фармакологічних, імунобіологічних або метаболічних засобів, але функціями яких такі вироби можуть сприяти» (ч. 3 Загальних положень Постанови) [10], – медичні вироби, техніка, обладнання, матеріали тощо.

Ринок лікарських засобів є вагомим компонентом товарного ринку. Своєю чергою, ринок товару (товарний ринок) – сфера обігу товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території існують попит і пропозиція [11]. Ринок лікарських засобів відрізняється від ринку інших товарів широкого вжитку [12, с. 24]. Виокремлюючи ознаки ринку лікарських засобів, потрібно врахувати два підходи: з точки зору кінцевого споживача і суб'єкта господарювання.

Отже, ознаками ринку лікарських засобів *для кінцевого споживача* є такі:

- 1) вимушеність попиту на товар (безперервна необхідність у тому чи іншому лікарському засобі, яка не залежить від бажання покупця);
- 2) велика кількість потенційних покупців (зважаючи на стан здоров'я чи навколишнього середовища, кожен споживач потребує ліків);
- 3) велика кількість одиничних покупок (кінцевий споживач рідко купує лікарські засоби оптом);
- 4) вплив реклами на вибір лікарського засобу (споживач частіше купує безрецептурні ліки [13], розрекламовані у засобах масової інформації);
- 5) цінова диференціація (ціни на лікарські засоби варіюються від низьких до високих залежно від територіального розташування місць їх виробництва та реалізації, торговельної націнки тощо).

Ознаки ринку лікарських засобів *для суб'єкта господарювання*:

- 1) розгалуженість системи учасників правовідносин (виробники, імпортери, дистрибутори, реалізатори, державні органи);
- 2) обов'язковість ліцензування господарської діяльності на ринку лікарських засобів [14] (виробництво, оптова та роздрібна торгівля, імпорт лікарських засобів, медична практика тощо);
- 3) обов'язковість для суб'єктів господарювання, які провадять медичну і фармацевтичну діяльність, спеціальної освіти і відповідності єдиним кваліфікаційним вимогам [2] (стосується також суб'єктів господарювання на ринку лікарських засобів);
- 4) велика оборотність грошей (перш ніж отримати прибуток від реалізації, потрібно вкласти чималу суму грошових коштів на створення, виробництво, перевезення лікарських засобів тощо);
- 5) тривалість доправлення кінцевого продукту до споживача (життєвий цикл лікарського засобу – від розробки до реалізації – для суб'єкта господарювання розтягнутий у часі);
- 6) велика кількість проявів недобросовісної конкуренції (у 2013 р. сфера охорони здоров'я, складовою якої є ринок лікарських засобів, посідала п'яте місце за кількістю порушень законодавства про захист економічної конкуренції – 6,63% загальної кількості порушень [15]);
- 7) вікова та видова диференціація кінцевого споживача (вікова – потреба у лікарських засобах від народження до старості; видова – залежно від розладів нормального функціонування організму людини).

Об'єктом ринку лікарських послуг є специфічний товар, який безпосередньо впливає на здоров'я людини. Відповідно до чинного законодавства, лікарський засіб – це будь-яка речовина або комбінація речовин (одного або декількох активних фармацевтичних інгредієнтів і допоміжних речовин), що має властивості та призначена для лікування

або профілактики захворювань у людей або може бути призначена для запобігання вагітності, відновлення, корекції чи зміни фізіологічних функцій у людини шляхом здійснення фармакологічної, імунологічної або метаболічної дії або для встановлення медичного діагнозу [3]. Значно ширше тлумачить обсяг поняття лікарського засобу В.М. Пашков. Згідно з його визначенням, лікарські засоби, незалежно від правового ступеня свободи участі в цивільному обігу (крім вилучених з обігу), можуть бути предметом цивільно-правових угод, порядок обігу яких регулюється спеціальними законами та нормативними актами, якщо вони вироблені з дотриманням вимог відповідної фармакопейної статті підприємством, що має дозвіл (ліцензію), та входять до державного реєстру лікарських засобів, або виготовлені ліцензованим аптечним закладом за індивідуальним приписом лікаря, або ввезені через митну територію України та легітимізовані в Україні шляхом внесення до державного реєстру України [12, с. 23]. Варто додати, що лікарські засоби також беруть участь у господарському обігу (виробництво, оптова та роздрібна торгівля, імпорт лікарських засобів, медична практика з використанням лікарських засобів підлягає ліцензуванню; зазначені види господарської діяльності провадять суб'єкти господарювання) і виступають предметом господарсько-правових угод (прикладом може слугувати договір оптового постачання лікарських засобів). Як свідчить аналіз ліцензування видів господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, недостатньо врегульованим залишається правовий статус фізичних осіб, яких, згідно зі ст. 10 Закону України «Про лікарські засоби», віднесено до суб'єктів виробництва лікарських засобів [3]. Усунути цей недолік можна внесенням змін до цієї статті, зокрема, такого уточнення: «Виробництво лікарських засобів здійснюється *фізичними особами – підприємцями та юридичними особами на підставі ліцензії*».

Отже, враховуючи ознаки ринку та специфіку товару, можна визначити «ринку лікарських засобів» у вузькому значенні як сферу обігу між суб'єктами господарювання і людиною як кінцевим споживачем з приводу виготовлення, перевезення, оптової та роздрібною торгівлі лікарських засобів як специфічного товару, на які протягом життєвого циклу лікарського засобу в межах України та іноземних держав існує вимушений попит і конкурентноспроможна пропозиція. Ширша дефініція, яка враховує участь державних органів у допускових, реєстраційних процедурах, питаннях доклінічного та клінічного випробування, сертифікації, контролю якості та безпеки лікарських засобів, а також контролю за дотриманням конкурентного законодавства, потребує подальшого детального аналізу та дослідження.

Рушієм будь-якого товарного ринку, в тому числі ринку лікарських засобів, є конкуренція, ефективна за умови існування значної кількості товаровиробників, що володіють економічною самостійністю і ведуть боротьбу за споживача. Проте самими лише ринковими механізмами (попиту, пропозиції та ціни) добросовісності та сумлінності в конкуренції не досягти [16, с. 11]. Держава в особі державних органів безпосередньо впливає на конкуренцію на ринку лікарських засобів шляхом ліцензування господарської діяльності, сертифікації, державної реєстрації

та патентування. Цей вплив повинен утримуватися в межах антимонопольно-конкурентної політики, сприяти розвитку конкуренції та відповідати загальним принципам господарювання, закріпленим у ст. 6 ГК України, а саме: свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом, обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення добросовісної конкуренції у підприємстві та заборона незаконного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини [6].

Вітчизняне законодавство містить декілька визначень поняття «конкуренція». Так, ст. 25 ГК України визначає конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечує завдяки їхнім власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, внаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання отримують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку.

У ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон) конкуренція тлумачиться як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обігу товарів на ринку [17]. Погоджуємося з О.В. Безухом, який вважає, що друге визначення конкуренції містить логічну суперечність, адже якщо суб'єкт господарювання отримує перевагу над іншими суб'єктами, то отримує і ринкову владу, і можливість впливати на конкурентів аж до усунення їх з ринку за допомогою економічних важелів. Це не сприяє вільному вибору між кількома продавцями: той, хто має переваги, створює більш привабливі умови на шкоду конкурентам [16, с. 13]. Точніше суть поняття розкриває норма ГК України, в якому конкуренція визначається як явище, що підтримується державою. Крім того, норми Закону викладені жорстко, в формі імперативних положень і приписів.

При дослідженні доктринального і теоретичного масивів інформації з аналізованої проблематики впадає в око розмаїття видів економічної конкуренції. Дослідники виокремлюють такі головні види конкуренції: товаровиробників (продавців); споживачів (покупців); продавців і покупців; досконалу (чисту) і недосконалу; внутрігалузеву і міжгалузеву; цінову і нецінову; монополістичну та олігополістичну тощо. Визначення поняття конкуренції, нормативно закріплене в українському законодавстві, найбільш адекватне моделі досконалої (чистої) конкуренції, яка передбачає рівновагу попиту і пропозиції товару на ринку.

За досконалої (чистої) конкуренції на ринку діють багато продавців і покупців того чи іншого товару, існує вільний доступ товаровиробників до будь-якої економічної діяльності. При цьому кожний окремий продавець чи покупець за цих умов не може серйозно впливати на ринкові ціни товарів і послуг [18].

Специфічними ознаками конкуренції на ринку лікарських засобів є такі:



1. Соціальна спрямованість. Попри те що основною метою суб'єктів господарювання на ринку лікарських засобів є прибуток, товар ринку все ж безпосередньо впливає на життя, а відтак, на стан здоров'я кінцевого споживача – людини. Це твердження знайшло відображення у принципі «невидимої руки», описаному А. Смітом у «Дослідженні про природу й причину багатства народів» 1776 р.: незважаючи на прагнення бізнесменів до власної вигоди, кожного разу обставини складаються так, що, маючи на меті власний інтерес, вони одночасно реалізують інтереси всього суспільства [19]. Отже, конкуренцію на ринку лікарських засобів треба розглядати не лише як змагальність, боротьбу, а й як процес взаємодії між суб'єктами господарювання.

2. Внутрігалузевість конкуренції. Учасниками змагань і боротьби на ринку лікарських засобів є різні суб'єкти господарювання, об'єднані однією галуззю охорони здоров'я, що виробляють і реалізують однакові за суттю товари – лікарські засоби, покликані задовольняти одну й ту саму потребу, але відмінні за виробничими витратами, якістю, ціною тощо.

3. Наявність ознак цінової та нецінової конкуренції. Цінової – з огляду на боротьбу за споживача в межах реалізації однорідних лікарських засобів шляхом встановлення нижчих ніж у конкурентів цін з метою залучення більшої кількості покупців, навіть за умови тимчасової втрати частини прибутку (прикладом може слугувати заниження цін на лікарські засоби на початку провадження господарської діяльності). Ознаки нецінової конкуренції знаходять відображення у методах поліпшення якості й надійності товарів, розширення їх асортименту та вдосконалення сервісного обслуговування споживачів (наприклад, проведення рекламної кампанії лікарського засобу).

4. Взаємозамінність деяких лікарських засобів. Товари вважаються взаємозамінними, якщо підвищення ціни одного товару тягне за собою збільшення обсягу попиту на інший товар за кожного визначення ціни. Взаємозамінними є генеричні лікарські засоби (копії) стосовно референтних (оригінальних), за умови, що враховано і доведено терапевтичну, фармакологічну, токсикологічну та біологічну еквівалентність.

Крім того, пріоритетним є також врахування довгострокових ефектів лікарських засобів, оскільки терапевтично активні препарати дають результат швидко, але нерідко з часом негативно впливають на здоров'я пацієнтів [20].

5. Залежність конкуренції від виду господарської діяльності на ринку лікарських засобів і життєвого циклу лікарського засобу. На кожному етапі, від створення до реалізації, конкуренція залежить від виду господарської діяльності на ринку лікарських засобів і від суб'єктного складу правовідносин, які виникають.

Отже, на ринку лікарських засобів конкурують суб'єкти господарювання, які провадять такі види діяльності:

– створення лікарського засобу (можуть здійснювати громадяни та організації; без ліцензування; окремі етапи доклінічних і клінічних випробувань виконуються в атестованих лабораторіях і клінічних базах);

– виробництво лікарських засобів (промислове виробництво можуть здійснювати тільки суб'єкти господарювання на підставі ліцензії);

– оптова торгівля лікарськими засобами (можуть здійснювати суб'єкти господарювання, які отримали ліцензію через аптечні склади (бази));

– роздрібна торгівля лікарськими засобами (можуть здійснювати суб'єкти господарювання на підставі ліцензії через аптеки, аптечні кіоски, філіали чи пункти);

– імпорт/експорт лікарських засобів (можуть здійснювати суб'єкти господарювання на основі ліцензії (для імпорту));

– медична практика із застосуванням лікарських засобів (можуть здійснювати заклади охорони здоров'я та фізичні особи-підприємці на підставі ліцензії).

Питання визначення суб'єктів господарювання, залучених до змагальності на ринку лікарських засобів, потребує подальшого доопрацювання, дослідження та аналізу.

Визначивши специфічні ознаки конкуренції на ринку лікарських засобів, можна сформулювати дефініцію конкуренції на ринку лікарських засобів у широкому значенні – крізь призму загальних ознак економічної конкуренції. Отже, *конкуренція на ринку лікарських засобів* – це процес взаємодії та змагання між суб'єктами господарювання, об'єднаними однією складовою галузі охорони здоров'я – ринком лікарських засобів, що забезпечує завдяки їхнім власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг шляхом запровадження нижчих цін, поліпшення якості та надійності товарів, розширення їх асортименту, завдяки чому споживачі і суб'єкти господарювання отримують можливість вибору необхідного товару (взаємозамінного товару), при цьому деякі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації лікарських засобів на ринку. Дефініція цього поняття у вузькому значенні повинна враховувати видове розмаїття господарської діяльності на ринку лікарських засобів і обраний конкретним суб'єктом господарювання вид підприємницької діяльності.

---

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

3. Про лікарські засоби : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80/print1360005360446510>

4. Дутчак І.Б. Державне регулювання розвитку фармацевтичного ринку в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 08.00.03 / І.Б. Дутчак; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2007.

5. Державний реєстр лікарських засобів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua/>

6. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print1360005360446510>

7. Про Антимонопольний комітет України : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>

8. *Верещагіна О.С.* Засоби правового забезпечення економічної конкуренції в державному секторі економіки України [Текст] / О.С. Верещагіна // Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Серія: економічна теорія та право : зб. наук. пр. – 2013. – № 4 (15).

9. *Дутчак І.Б.* Сутність фармацевтичного ринку як складової частини економіки України / І.Б. Дутчак // Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні». Львів, 25–26 березня 2005 р. – Львів, 2005.

10. Про затвердження Положення про організацію лікування, медичної реабілітації та забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання лікарськими засобами та виробами медичного призначення : Постанова правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0489-10>

11. Глосарій основних термінів законодавства про захист економічної конкуренції України / Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/85002;jsessionid=3DA9755CD132E11401E7B0C705664986>

12. *Пашков В.М.* Правове регулювання обігу лікарських засобів [Текст] / В.М. Пашков. – К. : МОРІОН, 2004.

13. Уніан здоров'я. Держлікслужба виступає за заборону реклами ліків у ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://health.unian.ua/country/873006-derjlikslujba-vistupae-za-zaboronu-reklami-likiv-u-zmi.html>

14. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>

15. Звіт Антимонопольного комітету України за 2013 рік, затверджений розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2013 № 131-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=103172&schema=main>

16. *Безух О.В.* Проблеми правового регулювання економічної конкуренції в Україні [Текст] : монографія / О.В. Безух ; АПН України, НДІ приватного права і підприємництва. – Київ ; Тернопіль : Підручники і посібники, 2008.

17. Про захист економічної конкуренції : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

18. *Федоренко В.Г.* Політична економія / В.Г. Федоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://pidruchniki.ws/11510513/politekonomiya/konkurenciya\\_sutnist\\_vidi\\_rol\\_rinkoviy\\_ekonomitsi\\_antimonopolna\\_diyalnist\\_derzhavi](http://pidruchniki.ws/11510513/politekonomiya/konkurenciya_sutnist_vidi_rol_rinkoviy_ekonomitsi_antimonopolna_diyalnist_derzhavi)

19. *Кириленко В.В.* Історія економічних вчень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/1314/19/>

20. Урядовий портал. АМКУ закликає до чесною конкуренції на ринку лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art\\_id=246303800](http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246303800)

**Дейнега О.А.**

### **К вопросу об определении понятия, признаков рынка лекарственных средств и конкуренции на нем**

Рынок лекарственных средств является существенным компонентом товарного рынка и одновременно важной составляющей сферы охраны здоровья. Исследование признаков рынка лекарственных средств и конкуренции на нем служит основанием для определения юридических категорий «рынок лекарственных средств» и «конкуренция на рынке лекарственных средств».

Анализируя государственную политику регулирования сферы охраны здоровья, автор выделяет эффективность функционирования рынка лекарственных средств как один из существенных показателей качественного регулирования указанной сферы.

Признаки рынка лекарственных средств выделяются на основании различных критериев. Так, с точки зрения потребителя, признаками



рынка лекарственных средств являются вынужденность спроса, влияние рекламы на спрос, ценовая дифференциация и пр. С точки зрения производителя – обязательность лицензирования деятельности, степень проявления недобросовестной конкуренции и пр. Приведено авторское определение «рынка лекарственных средств».

Определяющим фактором успешного функционирования рынка лекарственных средств автор считает конкуренцию товаропроизводителей на данном рынке.

Анализируя нормы действующего законодательства и положения доктрины, автор выделяет такие признаки конкуренции на рынке лекарственных средств: социальная направленность, наличие ценовой и неценовой конкуренции, взаимозаменяемость лекарственных средств и пр. На основании указанных критериев сформулировано авторское определение «конкуренции на рынке лекарственных средств».

*Ключевые слова:* государственная политика, охрана здоровья, рынок лекарственных средств, конкуренция.

**Deinega O.O.**

### **On the Question of Defining the Concepts and Features of the Pharmaceutical Market and Competition Therein**

Pharmaceutical market is an essential component of the product market and at the same time the significant part of public health service. The aim of this research is to determine the set of features of the pharmaceutical market and competition existing therein for the purpose of further providing definitions for these legal categories (“pharmaceutical market” and “competition in the pharmaceutical market”).

At the outset the author provides the analysis of the state policy governing public health service emphasizing that the effectiveness of functioning of the pharmaceutical market is one of the essential markers of the quality governing of the said sphere.

Article includes the analysis of the features of the pharmaceutical market providing the features as they are perceived both by consumers and manufacturers. In particular, from consumers’ standpoint the features of the pharmaceutical market include the necessity of demand, the influence of advertising on the demand, price differentiation etc. From the manufacturers’ standpoint the features of the pharmaceutical market include necessary licensing of the activity, numerous cases of unfair competition etc. The text further includes the author’s definition of “pharmaceutical market”.

At the same time, the author notes that the dominant factor of the successful functioning of the pharmaceutical market is the competition of product manufacturers operating in this market.

In the course of the analysis of the norms of the current legislation and the provisions of the doctrine, the author distinguishes the following features of the competition in the pharmaceutical market: social orientation of competition, availability of features of price and non-price competition, replaceability of pharmaceuticals etc. Based on these criteria the researcher provides the author’s definition of “competition in the pharmaceutical market”.

*Key words:* state policy, public health service, pharmaceutical market, competition.